

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, judecător: O. Ionașcu
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău, judecători: L. Bulgac, A. Panov, Gr. Dașchevici

DECIZIE

27 mai 2020

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de
Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Dumitru Mardari
Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de Ilie Savva, reprezentat de avocatul Alexandru Savva,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Ilie Savva către Ministerul Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei contravenționale și repararea prejudiciului moral,

împotriva deciziei din 14 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de Ministerul Justiției, respins apelul declarat de Ilie Savva și casată hotărârea din 03 decembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, prin care a fost admisă parțial cererea de chemare în judecată,

c o n s t a t ă:

La 03 septembrie 2018, Savva Ilie a depus cerere de chemare în judecată către Ministerul Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei contravenționale și repararea prejudiciului moral cauzat prin această încălcare.

În motivarea acțiunii, a indicat că, la 20 februarie 2017, de către Igor Chistruga din cadrul Inspectoratului de Poliție al Inspectoratului Național de Patrulare al IGP, a fost întocmit un proces-verbal de ridicare a plăcilor cu numărul de înmatriculare.

Totodată, la 25 februarie 2017, de către Eduard Soculțan din cadrul Inspectoratului de Poliție al Inspectoratului Național de Patrulare al IGP, a fost întocmit procesul-verbal nr. 7597657536628786, fiind invocate încălcarea prevederilor punctelor 69-70 al Regulamentului circulației rutiere și art. 238 alin. (2) Cod contravențional.

La 06 martie 2017, a depus contestație împotriva procesului-verbal cu privire la contravenție din 20 februarie 2017 și nr. MAI03635210 din 25 februarie 2017.

Prin hotărârea Judecătoriai Chișinău, sediul Rîșcani din 09 iunie 2017, a fost respinsă contestația depusă de Savva Ilie. Ulterior, prin decizia Curții de Apel Chișinău din 12 iulie 2017, a fost admis recursul depus de Savva Ilie, casată hotărârea Judecătoriai Chișinău, sediul Rîșcani din 09 iunie 2017 și dispusă rejudecarea cauzei.

Prin hotărârea judecătoriai Chișinău, sediul Rîșcani din 24 aprilie 2018, a fost admisă contestația depusă de Savva Ilie, s-a anulat procesul-verbal cu privire la contravenție nr. MAI03635210 din 25 februarie 2017 și s-a încetat procesul contravențional. Iar, prin decizia Curții de Apel Chișinău din 20 iunie 2018, a fost respins recursul agentului constatator și menținută hotărârea Judecătoriai Chișinău, sediul Rîșcani din 24 aprilie 2018.

Tergiversarea examinării cauzei contravenționale de către instanțele judecătorești din momentul depunerii contestației în instanța de fond, până la emiterea ultimei decizii irevocabile, a constituit circa 400 de zile, fiind lipsite de motive de a considera că Savva Ilie ar fi vinovat de durata procedurilor, iar natura cauzei în care a fost implicat, în lumina jurisprudenței CEDO, este calificată ca fiind penală.

Cu referire la prevederile art. 454 alin. (1) și (2) Cod contravențional, reclamantul a indicat că cauza contravențională se judecă în termen de 30 de zile de la data intrării dosarului în instanță, iar dacă există temeieri rezonabile, judecătorul, prin încheiere motivată, poate prelungi termenul de judecare a cauzei cu 15 zile. Prin urmare, termenul rezonabil ce trebuie de luat în considerare în cauza contravențională, este de cel puțin din momentul în care s-au ridicat plăcuțele de înmatriculare și s-a întocmit primul proces-verbal.

Cauza contravențională a fost dedusă judecării o perioadă excesiv de îndelungată, contrar prevederilor art. 454 Cod contravențional, iar în astfel de circumstanțe considera că instanțele naționale i-au încălcat dreptul la examinarea cauzei contravenționale într-un termen rezonabil, încălcând grav drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

În acest context, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în jurisprudența, sa a instituit anumite criterii de apreciere a noțiunii de termen rezonabil (a se vedea cauzele: Josan, § 18, Mazepa, § 42, Holomiov, § 137). Astfel, reclamantul a menționat următoarele criteriile de admisibilitate a cererii și anume:

- complexitatea cauzei contravenționale, în principiu nu a fost una deosebită. Mijloacele de probă au fost prezentate inițial. În cauză nu este un volum excesiv al materialului probatoriu, nu s-au efectuat expertize, martori nu s-au audiat, nu au fost antrenați un număr mare de participanți, elemente de extraneitate nu au fost, nu au existat circumstanțe complicate de fapt și de drept ce trebuiau elucidate în cadrul unor proceduri de durată. În astfel de circumstanțe, cauza contravențională nu presupunea o dificultate. Considera că perioada excesiv de îndelungată în care s-a judecat cauza contravențională nu poate fi justificată;

- comportamentul părților, în acest sens, reclamantul a avut un comportament de bună-credință în cauza în care a fost implicat. Ședințele de judecată se amânau pe termen excesiv de îndelungat din cauza organizării defectuoase și comportamentului instanțelor de judecată. Apărătorul lui Savva Ilie în cauza contravențională a prezentat un comportament pe cât este de posibil activ, având în vedere miza și interesul în

soluționarea cât mai grabnică a procesului. Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a stabilit în practica sa că, este în sarcina statelor contractante să își organizeze sistemul judiciar în așa fel încât instanțele să fie în măsură să garanteze oricărei persoane dreptul de a obține într-un termen rezonabil o hotărâre definitivă referitoare la încălcarea drepturilor și obligațiilor sale.

- cât privește miza (interesul) pentru reclamant, susține că acesta a fost unul sporit, deoarece constă în obținerea unei soluții irevocabile. A demonstrat în cele din urmă, în instanța de judecată, că acțiunile agentului constator (agentului statului) au fost ilegale.

În speță, este cert că autoritatea responsabilă de judecarea cauzei în termen rezonabil, este statul Republica Moldova, care nu a întreprins toate măsurile corespunzătoare în vederea examinării cauzei într-un termen rezonabil, circumstanțe în care reclamantul pretinde că i-a fost violat dreptul prevăzut de art. 6 al CEDO, fiind îndreptățit să fie despăgubit moral în quantum echitabil și proporțional încălcării admise.

Instanțele naționale de judecată au încălcat termenul imperativ stabilit de Codul contravențional. Concomitent, la caz, urmează a fi ținut cont de constatările de fapt stabilite prin decizia Curții Supreme de Justiție, nr. 2ra-217/16 din 17 februarie 2016, în care se explică că nu poate fi pus pe seama justițiabililor faptul că statul nu este în stare să asigure activitatea normală a instanțelor de judecată, acestea din urmă având un volum mare de lucru.

În același timp, Savva Ilie a solicitat să fie respinse ca neîntemeiate, formaliste și abuzive obiecțiile „de serviciu” ale Ministerului Justiției, în care se invocă de regulă că, niciodată nu a scris cereri de accelerare a procedurii de examinare a pricinii și nu a invocat pericolul de încălcare a termenului rezonabil de soluționare a cauzei, considerând că procedând astfel acesta „a confirmat” și „a aprobat tacit” toate acțiunile întreprinse de autoritatea judecătorească și părțile implicate în proces, iar în sensul legii, afirmă că instanței de judecată îi revine un rol diriguitor în organizarea și desfășurarea procesului, inclusiv exercitat prin disciplinarea participanților la proces, doar instanța de judecată urma să respecte obligația de a judeca cauza contravențională în termen rezonabil.

Durata excesivă a cauzei contravenționale a generat pentru reclamant un prejudiciu moral, în special prin aceea că reclamantul a trăit „într-o stare de incertitudine și anxietate cu privire la rezultatul procedurii”.

Ținând cont de prevederile legislației în vigoare și de circumstanțele cauzei, jurisprudența CEDO în cauze similare, în legătură cu încălcarea dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil, consideră că i-a fost cauzată o stare de stres, frustrare, neliniște și incertitudine, criteriile ce urmează a fi luate în considerație de instanță la stabilirea cuantumului prejudiciului moral ce urmează a fi încasat din contul pârâtului.

În asemenea circumstanțe factice, ținând cont de întinderea suferințelor psihice și fizice cauzate reclamantului prin încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei civile, reclamantul a pretins că suma de 10000 de lei este în măsură de a atenua suferințele psihice cauzate, care în lumina circumstanțelor descrise, o consideră ca fiind una echitabilă și suficientă pentru prejudiciul moral suferit.

În drept, și-a întemeiat poziția pe prevederile art. 6 CEDO, art. 2, 3, 4 ale Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, art. 11, 1422, 1423 ale Codului civil și art. 94, 166, 167 ale Codului de procedură civilă.

Prin urmare, a solicitat constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei contravenționale privind contestarea procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI03 635210 din 25 februarie 2017 și a deciziei de sancționare, întocmite în privința lui Savva Ilie, precum și încasarea de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul lui Savva Ilie a prejudiciului moral în mărime de 10000 de lei.

Prin hotărârea din 03 decembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, cererea de chemare în judecată înaintată de Savva Ilie a fost admisă parțial, fiind încasată suma de 2000 de lei cu titlu de prejudiciu moral.

La 05 decembrie 2018, avocatul Savva Alexandru, acționând în baza mandatului seria MA nr. 1153752 din 30.08.2018, în interesele apelantului Savva Ilie, a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 03 decembrie 2018, solicitând admiterea apelului, casarea parțială a hotărârii primei instanțe, în partea pretențiilor respinse cu emiterea unei noi hotărâri, prin care cererea de chemare în judecată să fie admisă integral.

La 06 decembrie 2018, Ministerul Justiției a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 03 decembrie 2018, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care cererea de chemare în judecată să fie respinsă integral.

Prin decizia din 14 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de către Ilie Savva, s-a admis apelul declarat de către Ministerul Justiției, s-a casat hotărârea primei instanțe și s-a pronunțat o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost respinsă.

La 05.02.2020, Ilie Savva, reprezentat de avocatul Alexandru Savva, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel.

În motivarea recursului a indicat că nu este de acord cu soluția instanței de apel și o consideră ilegală.

Astfel, a solicitat admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, în partea respingerii acțiunii, cu pronunțarea unei hotărâri noi de admitere integrală a acțiunii.

La 06.04.2020, Ilie Savva a depus recurs suplimentar, invocând aceleași cerințe ca în recursul inițial.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că decizia recurată a fost pronunțată la 14 noiembrie 2019 și comunicată participanților la proces, la 24 decembrie 2019 (f. d. 154), iar recursul a fost declarat, prin intermediul oficiului poștal la 03 februarie 2020 (f. d. 163). Astfel, se constată că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul împotriva deciziei din 14 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, în termen.

Prin încheierea din 13 mai 2020 a Curții Supreme de Justiție, completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

Examinând materialele dosarului, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de Ilie Savva, reprezentat de avocatul Alexandru Savva, întemeiat și care urmează a fi admis, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Fiind investită cu examinarea prezentului litigiu, prima instanță s-a pronunțat în favoarea admiterii parțiale a acțiunii, a fost constatată încălcarea dreptului a lui Ilie Savva la judecarea în termen rezonabil a cauzei contravenționale privind contestarea procesului-verbal cu privire la contravenție, fiind dispusă încasarea de la bugetul de stat în beneficiul lui Ilie Savva a prejudiciului moral în mărime de 2000 de lei.

Judecând cauza, în ordine de apel, instanța de apel a dispus admiterea apelului declarat de către Ministerul Justiției al RM, a casat hotărârea primei instanțe cu pronunțarea unei hotărâri noi de respingere integrală a acțiunii.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a indicat că, analizând materialele anexate la dosar, în coraport cu legislația în vigoare ce guvernează raportul juridic litigios, ajunge la concluzia că soluția dată de către instanța de fond este greșită.

În speță, nu există oricare motive de a invoca tergiversarea examinării cauzei contravenționale intentate la 20.02.2017, or, însăși respectarea procedurii din partea instanțelor de judecată naționale, cu asigurarea respectării drepturilor participanților la proces, nu poate fi privită drept tergiversare a examinării cauzei, cu atât mai mult că termenul rezonabil urmează a fi apreciat în coroborare și cu termenii prevăzuți de legislația contravențională, fiind stabiliți în vederea asigurării desfășurării procesului cu respectarea unor principii fundamentale ale dreptului procesual contravențional, cum ar fi: principiul disponibilității, principiul contradictorialității și egalității în drepturi a participanților la proces, principii care în ansamblul lor materializează dreptul părții la un proces echitabil.

La caz, instanța de apel a menționat și faptul că, reclamantul Savva Ilie și reprezentantul acestuia Savva Alexandru, pe parcursul judecării cauzei contravenționale, nu au depus nicio cerere de accelerare a procedurii de judecare a cauzei și nici nu au invocat pericolul de încălcare a termenului rezonabil de soluționare a litigiului în conformitate cu art. 454 alin. (1) și (2) Cod contravențional. Prin urmare, în cazul dat, pe parcursul judecării cauzei nu a fost invocat în modul stabilit de lege un eventual risc de prezență a pericolului de încălcare a termenului rezonabil de judecare a cauzei, motiv ce impune să se concluzioneze că Savva Ilie a fost de acord cu durata desfășurării procesului, or, participantul la proces nu s-a folosit de dreptul respectiv, astfel aprobând tacit

În context, instanța de apel suplimentar a făcut referire și la practica Curții Europene a Drepturilor Omului, care cu mai multe ocazii a reiterat că, omisiunea reclamantului de a obiecta împotriva amânărilor sau contribuirea prin acțiunile

acestora la amânarea ședințelor de judecată - nu îi permite reclamantului să pretindă violarea articolului 6 al Convenției.

Verificând legalitatea deciziei atacate, prin prisma argumentelor invocate în cererea de recurs și a materialelor dosarului, Colegiul constată că concluziile instanței de apel expuse în decizie sunt în contradicție cu circumstanțele cauzei, acestea fiind bazate pe interpretarea eronată a normelor de drept material, ori soluția instanței de apel este adoptată cu încălcarea normelor de drept material, fapt care afectează legalitatea deciziei contestate și însuși conținutul unui proces echitabil.

Așadar, instanța de recurs întru soluționarea justă a cauzei va aplica legislația pertinentă internă în coroborare cu jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului.

Ținând cont de natura juridică a litigiului și de marja de apreciere a instanței de judecată, Colegiul judiciar opinează că prima instanță a examinat principalele întrebări juridice puse în fața instanței prin pretențiile și obiecțiile părților procesului, având în vedere complexitatea cauzei, comportamentul părților care include aprecierea comportamentului reclamantului, a autorităților, precum și miza (interesul) pentru reclamant și durata totală a procedurii.

Prin urmare, prima instanță corect și întemeiat a dispus admiterea parțială a acțiunii înaintate de Ilie Savva, iar concluziile instanței de apel Colegiul le consideră ca fiind unele eronate, dictate de aplicarea eronată a normelor de drept material și aprecierea arbitrară a materialelor cauzei, motiv pentru care decizia Curții de Apel Chișinău din 14 noiembrie 2019 urmează a fi casată, iar hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani din 03 decembrie 2018 urmează a fi menținută, ca fiind adoptată ca urmare a elucidării corecte a circumstanțelor cauzei, în corespundere cu normele de drept material și procedural.

Astfel, instanța de recurs reține ca neîntemeiată și lipsită de suport juridic concluzia instanței de apel, precum că reclamantul Savva Ilie și reprezentantul acestuia Savva Alexandru, pe parcursul judecării cauzei contravenționale, nu au depus nicio cerere de accelerare a procedurii de judecare a cauzei și nici nu au invocat pericolul de încălcare a termenului rezonabil de soluționare a litigiului în conformitate cu art. 454 alin. (1) și (2) Cod contravențional, prin urmare, respingând acțiunea reclamantului-recurent. Or, prevederile legale ce guvernează prezentul litigiu nu conțin nicio normă care, la examinarea raporturilor juridice ce decurg din dispozițiile Legii nr. 87 din 21.04.2011, întru prevenirea unui eventual risc de prezență a pericolului de încălcare a termenului rezonabil de judecare a cauzei, ar institui obligația reclamantului de a obiecta împotriva amânărilor, fiind necesară o cerere de urgentare a examinării cauzei în acest sens, și astfel, în cazul omiterii acestuia de a obiecta împotriva amânărilor, sau în lipsa unei cereri de urgentare/accelerare a examinării cauzei, nu-i va permite să pretindă încălcarea dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei.

Cât privește invocarea de către instanța de apel a jurisprudenței CtEDO, în justificarea soluției de respingere a acțiunii înaintate de Ilie Savva, făcând doar o referire generală în sensul că Curtea cu mai multe ocazii a reiterat că, omisiunea reclamantului de a obiecta împotriva amânărilor, nu-i permite reclamantului de a

pretinde violarea art. 6 CEDO, Colegiul lărgit menționează că Curtea, în jurisprudența sa, opinează și pe ideea că circumstanțele unei cauze, în care se pretinde încălcarea dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei, pot fi diferite de situația specifică în care Curtea a considerat că omisiunea de a obiecta împotriva amânărilor l-a privat pe reclamant de dreptul de a pretinde violarea art. 6 CEDO (cauza Boboc vs Moldova, cererea 27581/04, hotărârea din 04.11.2008) și, respectiv, fiecare caz în parte se va examina reieșind din particularitățile și trăsăturile specifice cauzei. De alt fel, în speță, se atestă că reclamantul nu a influențat în mod semnificativ durata procedurilor.

Totodată, instanța de recurs notează că pronunțarea asupra altor obiecții invocate în cererea de recurs a lui Ilie Savva, reprezentat de avocatul Alexandru Savva, cu privire la modificarea sumei încasate de către prima instanță cu titlu de prejudiciu moral în mărime de 2000 de lei, este inoportună în situația în care prima instanță, la examinarea cauzei, a constatat și a elucidat pe deplin toate circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii, a determinat cadrul legal aplicabil litigiului, a analizat și a apreciat materialul probatoriu la justa lui valoare, pronunțând o soluție întemeiată în acest sens.

Prin urmare, aspectele indicate denotă că procedura desfășurată în instanța de apel nu corespunde exigențelor art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, iar modalitatea în care a fost examinată cauza în ordine de apel nu poate echivala cu soluționare efectivă a cauzei, astfel, fiind impusă casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu art. 94 alin. (1) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată.

Art. 96 alin. (1) Cod de procedură civilă statuează că, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.

Astfel, recurentul Ilie Savva pretinde încasarea cheltuielilor de judecată pentru asistența acordată în fața instanței de recurs în mărime de 2000 de lei.

Instanța de recurs reține că recuperarea cheltuielilor de judecată se face în strictă conformitate cu prevederile legale, în mod necesar și justificat, pentru exercitarea apărării în proces, pentru desfășurarea procesului, însă acestea trebuie să aibă un quantum rezonabil.

Ținând cont de complexitatea prezentului proces de judecată, de complexitatea acțiunilor judiciare necesare cu ocazia judecării căilor de atac, la caz recursul, Colegiul lărgit consideră necesar de a încasa, cu titlu de cheltuieli de judecată pentru asistența juridică acordată în instanța de recurs, suma de 500 de lei, această sumă fiind una justificată, reală, necesară și rezonabilă.

Reieșind din cele expuse, în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) Cod de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de către Ilie Savva, reprezentat de avocatul Alexandru Savva.

Se casează decizia din 14 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău și se menține hotărârea din 03 decembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Ilie Savva către Ministerul Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei contravenționale și repararea prejudiciului moral.

Se încasează de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM suma de 500 (cinci sute) de lei, cu titlu de cheltuieli de judecată pentru asistența juridică acordată în instanța de recurs.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Iurie Bejenaru

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu